

hevði orsakað eina fíggjarafturf-
gongd hjá tingu uppá c 1 1/2
millión.

Og so verður Richard Long
vónandi endiliga aftur ein hampilgur
maður, ið kann tala í rættiligum
og siðiligum orðalagi.

Kennari Martin Joensen skal fara

Tað eru 14 ár síðan Martin
Joensen bleiv lærari her í bygdini,
tá var henda bygd honum ikki
ókunnug frammanundan. Her var
hann borin í heim, vaks upp her
undir vanligum landsbygdakorum.

Tá presturin hevði lagt sína
hend á hansara høvur, tók hann
sum flestir Føroyingar til skips, og
sýndi hann seg at kunna standa
javnbjóðis allar vanligar fiskimenn.

Martini bilaði ikki mótt ella áráði
Tá ið skillingarnir vóru spardir so
mikið saman, fór hann á kennara-
skúla í Havn og tók við glans
læraraprógv. At byrja við var
hann fyrst kennari í Lopra, á
Økrum og í Vikarbyrgi, og so
skjótt plássíð her var ósett, søkti
hann aftur til Sandvikar.

Sum kennari skal ikki so nógv
vera sagt um hann her, men so
mikið er vist, at hann hevur lært
síni børn at virða sitt mál, sitt
land og okkum sum tjóð.

Martin Joensen er ein mentaður
maður, og síni bygd hevur hann
verið ein góður sonur.

I 1938 var hann av sínum bygda-
monnum valdur inn í sóknarstýrið
(Hvalbæ og Sandvik er ein sókn).
Tað er til skjals, hvat Sandvik
hevur fingið við honum sum odda-
manni. Martin valdi tann klóka
máta at arbeiða vinarliga saman
við teimum 4 Hvalbingum, sum
eru í sóknarstýrinum. Hann vann
sær skjótt virðing og vinarlag av
teimum, og tí bar honum væl til
at seta okkara sakir fram, og fáa
tær framdar. I hesi fimm ár,
hann hevur verið umboðsmaður
fyri okkara bygd, hava so gott
sum allir bygdamenninir havt so
mikið arbeiði uppá akveg, at skatt-
urin hevur ikki nervað nakran,
tí hann er goldin í vegarbeiði, og
so hava vit á somu tíð fingið
góðan veg undir tól og fót.

Tá teir sonevndu instaleraðu
bátarnir byrjaðu at koma her, var
drátturin ólagaligur og tungur.

Tað var tí Martini um at gera
at fáa eina betri lending, og á
sumri 1941 eydnaðist tað honum
at fáa hesa góðu sak framda.

Tað er at siga, at vit í 1937
gjerdur ein brimgarð her, og fyri

hetta verk eigur Martin Joensen
ta størstu tækk. Her var so vist
brúk fyri hansara gitna penni, og
ikki bert tað, her sum aðrastaðni
var tað unga fólkíð burtur — 12
menn, og flestir komnir høgt uppí
árin, var øll arbeiðskraftin.
Hiverjar knotur vóru í hesum gomlu,
sýndi verkið, teir gjerdur.

Komin úr skúlanum tók Martin
eisini lut í hesum slitarbeiði við
kropp og sál, garðurin var full-
gjerdur, og hevur hann haft megi
at sorla allar kempubylgjur, ið
brotið hava yvir hann.

Rom var ikki bygt á einum
degi, so var tað eisini við hesum
garðinum. Hann rækk ov stutt
yvir, og árið eftir tók so Martin
aftur til pennin, og skrivaði um-
sókn gjøgnum sóknarstýrið til
løgtingið. Nú er tað ov langt at
ganga út í æsir við hesum, men
takkað verði teim lögtingsmonnum
ið høvdu flótt hjartalag fyri okkum
so vit fingur lut í finansplánum,
ið tá var útbýttur. At fáa eina
kaj gjerdur nú, var ikki nøkur lætt
sak. Hvalbingum sum mikil tørvur
var á at fáa kaj, átti eisini pening
hjá lögtinginum, og fóru teir undir
at byggja kaj sína á sumri 1942.

Martin Joensen svav ikki kyrrindi-
ni burtur, av øllum alvi stóð hann
saman við sóknarstýrinum um
teirra kaj. Hann styðjaði hesa
fyri Hvalbæ so stóra og góða sak,
tí tess hann fekk sóknarstýrið at
føra inn í sína gerðabók, at kajin í
Sandvik skuldi verða bygd í 1943
Hetta var eitt heppið bráð av
Martin Joensen, og so leingi sum
kajin stendur, er hon ein áminningar-
klettur eftir Martin Joensen. Tað
er tungur missur at slikur maður
fer úr bygdini, tað man vera fáur
ella eingin í bygdini, ið ikki hevur
leitað til hansara, altíð fúsar at
hjálp, sakligur og skilagóður, og
litilátaður við øll.

Deknur hevur hann verið í
okkara kirkju næstan alla tíðina.

Hann hevur verið kennari, hann
er gitin fyri at lesa væl, og tað
er eins og at hoyra okkara próst
prædika, tá Martin lesur í tí fæ-
roysku lestrarbókini.

Vit Sandvikingar skylda tær
Martini allir eina hjartans tækk
fyri ta tíð, tú hevur verið okkara
millum.

*Gomlum gøtum fer tú frá,
skilnarstund er sár,
verkið títt vit minnst á,
so leingi bygdin stár*

Sandvikingur.

KNÚTPETERSENS
SKÓSØLA

Tlf. 265. Tórshavn. Tlf. 265.

FRAMTÍÐARÚTSÝNI FESKFISKAMARKNAÐI OKKARA VIÐVÍKJANDI (EITT ÁLIT TIL UMHUGSAN)

(Endað).

Spillan í fiski orsakast vanliga
av tí niðurbrótingarstarvi, sum ør-
smáar livandi verur havast at:
Vit nevna hesar smáu verur bak-
teriur. Tær eta fisk sær til
livsupphald eins og menniskjan,
og um maður hyggur við góðari
sjóneyku inn í heim teirra í einum
spiltum fiski, sær hann milliónir
av gorbungraðum bakterium, sum
stríðast við at eta seg innum hind-
irnar, sum liggja verjandi uttanum
fiskin, og inni holdið. Tað liður
ikki leingi, áður enn spillumerkini
koma greiniliga fram: Fiskurin
linkar, litur hansara ferst, og brátt
sigur hin úldni roykurin frá, at
spillan er á fullari ferð.

Nú vaknar spurningurin um
hvaðani allar hesar bakteriur eru
komnar. Hesum spurningi er
stutt at svara: Bakteriur eru so
útbreiddar, at um tær kann vera
sagt, at tær eru allastaðni, í fersk-
um vatni, í sjógv, á havsins botni
og á turrum landi.

Tá fiskurin kemur upp úr sjón-
um, fylgja bakteriurnar altíð við.
Bakteriumongdin heldur seg nakað
eftir veidustaðnum. Tað verður
nú skylda fiskimanna og teirra, ið
handfara fiskin, at forða sum mest
fyri, at bakteriumongdin fjølgast,
bæði við at tálma livsmátt teirra,
sum eru, og við at byrgja fyri at
fleiri koma til frá umhvørvinum.
Hin lættasti máttin at mótvirka
spilluni á er strangt reinferi í
samband við ísing. Av fiskinum
verður fyrst at tváa alt blóð og
alt slógv og leggja hann síðan so
skjótt, sum gjørligt er, í ís í væl
reinskaðum lastarúmum. Tað er
ótrúliga nógv umvørandi, at lasta-
rúminu eru væl og vandaliga rein-
skað. Um væl skal vera, eiga tey
at verða sóttreinsað (desinfiser-
að) aftan á hvønn túr. (Um at-
ferðina við at sóttreinska fiskalast-
ir og fiskiverksstøður er grein at
lesa í nr. 7 av Ægir 1940).

Til at tálma bakteriunum í
teirra óferu evnum at fjølgast, er
reinferið einsamalt ikki nóg mikið,
um fiskurin skal verða goymdur í
mangar dagar. Tí fóru menn at
ísa fiskin eisini, t. v. siga, at lækka
um hitastigið í goymslurúmum.
Eins og øðrum livandi verum
tarvast bakterium vissan hita fyri
at nærast sum best, og so viðkvæm-
ar eru tær fyri hitastiginum, at
við 0° C., sum er hitastigið í ís-

inum, nærast tær seks ferðir so
seint sum við 20° C. Við øðrum
orðum sagt: Við 20° C. nærast
tær líkamikið í ein dag sum við
0° C. í seks dagar. Menn eiga tí
at hava sær fast í huga, at ísurin
drepuv ikki bakteriurnar, men
tálmar bert livsyрки og tilvækstri
teirra nakað væl.

Fyri nekrum árum síðan gjørdi
ein fiskaransóknarstova í Kanáda
royndir, sum til fullnar prógvaðu,
hverjar ávirkanir reinferi og ísing
hava á bakteriutílvæksturin. Har-
eftir kunnu vit ætla nakað um
møguligleikan fyri goymslutíðina
hjá fiski í ísi.

Við hesar rannsóknir varð nýtt-
ur nýveiddur fiskur, mest hýsa.
Fiskurin var sløgður og sera vanda-
liga tváaður, síðan varð hann
lagdur niður í gulleirnar kassar;
í summum var ísur, men í sum-
um eingin ísur. So vóru tikin
royndarpettir av skráðuni, og
bakteriumongdin í vissari vekt av
skráðu tald. Í øllum tilfellum
vaks bakteriumongdin undir goym-
sluni. Í hýsu, sum hevði ligið í
ísi í 24 tímar, var bakteriumongd-
in rúmliga tvífaldað, og er hetta
sera lítil fjølgan fyri bakteriur.
Eitt royndarpetti, sum goymt var
í ongum ísi (við vanligan loftshita),
hevði til at byrja við 100 bakter-
iur í grammi av skráðu; men
eftir at tað hevði ligið í 24 tímar
var bakteriumongdin fjølgad til
400.000. Hesi og líknandi úrslit
góvu royndirnar eisini við øðrum
fiskasløgum.

Umboð í fiskiskipum man bak-
teriutílvæksturin ikki vera minni enn
her visti seg. Ein bakteriuteljing
sum gjørd var á fyra hýsum, sum
høvdu ligið 5 tímar óisaðar í last-
ini á einum fiskiskipi vísti, at har
vóru 500.000 í gramminum av
skráðu á summum og 2.000.000
á summum. Øll hendan ófæra
bakteriumongd kundi ikki vera
komin vegná tess, at fiskurin lá
óisaður. Við nærri rannsóknir
vísti tað seg eisini, at lastin hevði
verið illa reinskað, ella so nær
sum óreinskað og slætt ikki sótt-
reinskað, áðurenn skipið fór út at
fiska. Av hesum royndum var tað
eyðsýnt, at skitferi var atvoldin at
størsta partinum av hesari óvanligu
stóru bakteriumongd.

Nú vóru tí næst gjørdar royndir
við, hvussu stóra ávirkan reinferi